

ERHVERVSJURA

Lovgivningen er klar: I visse tilfælde kan ytringsfriheden begrænses. Spørgsmålet er bare hvornår.

DER ER VEL næppe noget enkelt ord, der har betydet mere i den hjemlige debat i de senere år end det lille, uskyldige ord "ytringsfrihed".

Vi ved, at såvel nærværende avis som regeringen og rigtig mange mennesker i Danmark mener, at ytringsfrihed er demokratiets grundpille og hverken kan eller skal gradbøjes. Vi ved også, at der er andre, der mener, at f.eks. hensynet til folks religiøse følelser kan og bør begrunde en indskrænkning af ytringsfriheden. Så sent som i mandags blev der offentliggjort en undersøgelse foretaget af Capacent for DR, der viste, at 64 pct. af herboende personer med den muslimske tro svarede bekræftende på spørgsmålet: »Ytringsfriheden bør indskrænkes i visse tilfælde.«

Modsvarende svarede herboende personer, der ikke tilhørte den muslimske tro, kun bekræftende for 10 pct.'s vedkommende.

Endnu skarpere blev fronterne trukket op af de altid beredte journalister, der fik en del retsordførere fra forskellige politiske partier til at være enige om, at folk, der kunne gå ind for en begrænsning af ytringsfriheden, måtte have et meget anstrengt forhold til demokratiet, og at man nok skulle til at under vise noget mere i demokrati og dets spilleregler i folkeskolen, på gymnasiet – og sikkert også i børnehaverne.

MEN HVORDAN er det egentlig lige, det er med "indskrænkninger i ytringsfriheden" her i landet? Har vi fuld, total, udelelig og ubøjelig ytringsfrihed herhjemme?

Svaret er klart nej.

Allerede grundlovens fædre åbnede for muligheden for en indskrænkning af ytringsfriheden: Ganske vist forbyder grundlovens paragraf 77 censur og fastslår, at enhver er berettiget til at offentliggøre sine tanker, »... dog under ansvar for domstolene,« som der står.

Grundloven sikrer således, at man kan sige lige, hvad det skal være, men det er muligt, at man bagefter bliver straffet for at have sagt det.

Slår man herefter op i straffelovens paragraf 266b, ser man, at der kan straffes med bøde eller fængsel i op til to år, hvis man truer, forhåner eller nedværdiger nogen på grund af deres »race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering.«

MAN KAN SÅLEDES frit sige lige, hvad man vil, men det er strafbart, hvis man f.eks. nedværdiger nogen på grund af deres "tro".

Ud fra en rent juridisk indfaldsvinkel er det svært ikke

her at nå til det resultat, at ytringsfriheden er særdeles gradbøjelig allerede, og at tanken om »indskrænkninger af ytringsfriheden i visse tilfælde« – som kun 10 pct. af ikke-muslimske medborgere kunne støtte – for længst har vundet indpas i lovgivningen. Man kunne yderligere få den næsten kætterske tanke, at vores muslimske medborgere på dette område har bedre kendskab til og forståelse for dansk demokrati og lovgivning end så mange andre herboende.

BLIVER VI ikke stående ved den generelle lovgivning med de indskrænkninger, den nu indebærer i ytringsfriheden, men går videre til nogle forskellige erhvervsgrupper, vil man se, at de er underlagt endnu mere vidtgående begrænsninger i deres ytringsfrihed.

Advokatnævnet har således en årelang praksis om, at advokater ikke må true deres modpart med at indgive konkursbegæring, medmindre der er et reelt grundlag herfor. Indskrænkningen følger her af kravene til god advokatskik og er båret af det meget fornuftige grundhensyn, at en advokat ikke må gå rundt og intimidere omverdenen med trusler, som advokaten ikke har nogen klarhed over gennemførligheden af, men som han ved, kan få modparten til at hoste op med de penge, han skylder. Her har man valgt at lade ytringsfriheden vige, fordi der er nogle andre hensyn, der i det konkrete tilfælde er stærkere.

HELT TILSVARENDE har Højesteret i en for ganske nyligt afsagt dom stadfæstet Advokatnævnets afgørelse om, at det var i strid med god advokatskik, at en advokat i forbindelse med en anmodning om genoptagelse af en sag, i en e-mail havde skrevet til sagsbehandleren, at hun havde truffet en ansvarspådragende beslutning og tilføjet, at »hun må regne med at blive draget personligt til ansvar for de psykiske skadevirkninger af økonomisk og ikke-økonomisk karakter, som hendes afgørelse har afstedkommet.«

Højesteret

bemærkede i afgørelsen, at advokatens udtalelse blev fremsat, selv om advokaten måtte indse, at der intet grundlag var for at antage, at den pågældende medarbejder kunne gøres erstatningsansvarlig. Udtalelsen måtte efter sin form betegnes som en »trussel af chikanøs karakter,« og herved gik ud over, hvad der var berettiget til varretagelse af klienternes interesse.

Højesteret var på den baggrund enig med såvel Advokatnævnet som landsretten i, at advokaten med udtalelsen havde tilsidesat god advokatskik, og Højesteret tiltrådte, at reglerne om ytringsfrihed ikke kunne føre til et andet resultat.

I EN AFGØRELSE fra 2006 fandt Advokatnævnet, at en advokat havde tilsidesat god advokatskik ved at skrive således til modpartens advokat i anledning af, at modpartens advokat fastholdt, at der skulle ske vurdering af en ejendom: »Jeg kan ikke indse, at man unødigt skal pålægge parterne yderligere omkostninger – hvis det ikke lige var fordi, Deres klient muligvis får videre fri proces, så De kan have en interesse heri.«

Modpartens advokat følte sig pikeret og klagede til Advokatnævnet over, at advokaten under en verserende sag havde antydnet, at modpartens advokat ved sine sagsbehandlingsskridt tog hensyn til sin egen salærinteresse.

I revisorlovgivningen blev der i sommeren 2008 indsat en bestemmelse om, at revisor kunne fratages sin godkendelse, hvis han udviste en ad-

færd, der kompromitterede hans omdømme alvorligt. Revisorkommissionen brugte i sin betænkning som eksempel på en sådan adfærd:

»... situationer, hvor revisor offentligt har gjort sig til talsmand for, at vedkommende ser det som sin pligt at omgå den danske lovgivning.«

Skulle Revisorkommissionen mod forventning have ret i, at en sådan udtalelse kunne mødes med en rettighedsfrakendelse, ville der i meget høj grad være tale om et indgreb i ytringsfriheden.

Ikke blot den danske grundlov, men også menneskerettighedskonventionen beskytter ytringsfriheden.

DENNE BESKYTTELSE

fremgår af artikel 10, stk. 1. Artikel 10, stk. 2 er imidlertid længere og indeholder situationer, hvor en begrænsning af ytringsfriheden godt kan forekomme:

»Da udøvelsen af disse frihedsrettigheder medfører pligter og ansvar, kan den underkastes sådanne formaliteter, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til

Offentliggjort
1. maj 2009

LARS BO LANGSTED,
professor Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig tryghed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden, for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger, eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed.«

SAMMENFATTENDE synes der hverken efter grundloven, straffeloven, retsplejeloven, revisorlovgivningen eller menneskerettighedskonventionen noget til hinder for at indskrænke ytringsfriheden i visse tilfælde. Uenigheden synes derfor ikke at gå på, om der kan ske indskrænkninger, men alene på hvornår der bør ske indskrænkninger.

En fælles erkendelse heraf kunne klare tankerne og kvalificere debatten. ■

HOVEDPUNKTER

■ Enhver er under ansvar for domstolene berettiget til at offentliggøre sine tanker.

■ Visse erhvervsgrupper er underlagt mere vidtgående begrænsninger i deres ytringsfrihed.

Når ordet er frit